

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4\(44\)-206-229](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4(44)-206-229)

УДК 336.7:005.44

JEL Classification: G20; G28; O16

Максим Вікторович Дубина

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: maksim-32@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-5305-7815>
ResearcherID: F-3291-2014. **Scopus Author ID:** 56912277800

Артем Геннадійович Малихін

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: malykhinartem01@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0007-4771-0666>

**КАТЕГОРІАЛЬНИЙ ПРОСТІР ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ
ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ**

У статті проведено дослідження сутності та ролі інфраструктури у розвитку ринку фінансових послуг. Це реалізовано через дослідження змісту категорій «інфраструктура», «економічна інфраструктура». З'ясовано, що обґрунтування сутності інфраструктури ринку фінансових послуг не можливо без детального розгляду змісту фінансової та ринкової інфраструктури. У статті розглянуто зміст зазначених дефініцій, конкретизовано особливості їх функціонування. На основі контент-аналізу визначено основні концепції вивчення змісту категорії «інфраструктура фінансового ринку». З урахуванням цього конкретизовано наступні підходи до розуміння категорії «інфраструктура ринку фінансових послуг», а саме: системний, функціональний, суб'єктний, інституційний, екосистемний. Аналіз їх змісту дав можливість визначити авторський підхід до розуміння сутності інфраструктури ринку фінансових послуг та обґрунтувати змістовні специфічні риси такої інфраструктури, функції та її роль і призначення у розвитку ринку фінансових послуг.

Ключові слова: інфраструктура; економічна інфраструктура; фінансова інфраструктура; ринкова інфраструктура; фінансовий ринок; ринок фінансових послуг; банківська установа; небанківська фінансова установа; фінансові відносини; фінансова система.

Рис.: 3. Табл.: 4. Бібл.: 53.

Постановка проблеми. Ринок фінансових послуг відіграє важливу роль у розвитку національної економіки. У межах такого ринку формуються фінансові відносини, розвиток яких призводить до створення кредитних, інвестиційних коштів, які необхідні економічним суб'єктам для забезпечення власного розвитку. Ринок фінансових послуг переважно відображає ті тенденції та процеси, які відбуваються у функціонуванні фінансової системи країни та загалом національного господарства. Будь-які несприятливі події, кризові ситуації в реальному секторі економіки, супроводжується значним ускладненням розвитку ринку фінансових послуг. При цьому значна кількість криз, деструктивних процесів, як засвідчує історія, формувалися і в межах такого ринку, що призводило до вкрай складних економічних наслідків. Після таких криз окремі країни досить тривалий час відновлювали власний розвиток. Окреслене підтверджує той факт, що розвиток ринку фінансових послуг є одним зі стратегічних завдань у будь-якій країні, і саме тому регулюванню діяльності фінансових установ, їх відносин з клієнтами приділяється вагома увага органами державної влади.

Створення умов для ефективного розвитку всіх суб'єктів ринку фінансових послуг є важливим з позиції формування фінансової бази для забезпечення економічного розвитку і передусім суб'єктів господарювання, які виступають клієнтами фінансових установ. Саме тому пошук нових напрямів, підтримка функціонуючих підсистем, процесів, які спрямовані на забезпечення розвитку зазначеного ринку є актуальним і важливим у контексті реалізації національної стратегії економічної та соціального розвитку держави. Відповідно інфраструктура серед таких підсистем відіграє одну з ключових ролей у забезпеченні стабільного розвитку ринку фінансових послуг, стимулюванні господарської

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

діяльності фінансових установ, формуванні належного рівня попиту, пропозиції фінансових послуг. Наявність розвинутої інфраструктури ринку фінансових послуг, як засвідчує практика функціонування такого ринку в розвинутих країнах, є невід'ємною складовою забезпечення позитивних трансформаційних процесів у його межах і загалом у фінансовій системі країни. Окреслене актуалізує питання поглиблення теоретичних, прикладних положень формування та функціонування інфраструктури ринку фінансових послуг з метою активізації розвитку такої інфраструктури.

Аналіз останніх публікацій. Питання ролі інфраструктури у розвитку економічних систем різних рівнів є на сьогодні важливими й постійно перебувають у фокусі дослідження науковців. З урахуванням того, що умови для здійснення господарської діяльності економічними суб'єктами постійно змінюються, трансформується зовнішнє середовище, у якому розвиваються різні економічні системи, відбувається і розвиток інфраструктури, удосконалення її функціонування, створення нових елементів, підсистем, суб'єктів, установ, які спрямовані на прискорення процесів формування економічних відносин, обігу фінансових ресурсів. Окреслені питання розглядають у своїх роботах І. М. Бойчик, О. В. Васильєва, А. Васіна, А. Гриценко, Г. Д. Грозова, В. В. Гутафель, О. І. Дмитрієва, О. М. Лук'янчук, М. М. Мамчин, В. І. Новикова, Н. Г. Пігуль, І. І. Рекуненко, Л. Є. Сімків, В. Соболев, О. Ю. Тімарцев, А. А. Ткач, В. М. Федосова, С. І. Юрія.

Саме в наукових працях І. І. Благун, Т. В. Грищенко, О. Є. Гудзь, М. Є. Коваленко, О. С. Корсакова, І. М. Крупка, Г. Т. Михальчинець, Д. О. Савенко, Б. С. Стеценко, М. Ю. Трофименко, І. І. Чуницької, О. В. Шишкіної, Bruno Amable, Jean-Bernard Chatelain, Paolo Saguato більше уваги приділено дослідженню сутності, особливостей функціонування інфраструктури фінансової системи, ролі її у стимулюванні розвитку ринку фінансових послуг та загалом фінансового ринку.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри наявність сукупності наукових робіт, у яких досліджено питання розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг, окремих її видів, актуальним залишається проведення нових досліджень у цьому напрямку з урахуванням того, що на сьогодні поступово змінюється зовнішнє середовище, в якому функціонують фінансові установи, трансформуються усталені моделі фінансової поведінки економічних суб'єктів, змінюються підходи до розробки та впровадження регуляторних норм щодо регламентації діяльності банківських і небанківських фінансово-кредитних установ. Це супроводжується також трансформацією інфраструктурних компонентів, підсистем, які спрямовані на стимулювання фінансових відносин у межах ринку фінансових послуг. Окреслене й зумовлює доцільність проведення додаткових наукових досліджень у напрямку поглиблення та узагальнення теоретичних, методологічних положень щодо формування і функціонування інфраструктури ринку фінансових послуг.

Метою статті є узагальнення та розширення теоретико-методологічних положень формування та функціонування інфраструктури ринку фінансових послуг.

Виклад основного матеріалу. Інфраструктура є невід'ємною складовою функціонування національної економіки будь-якої країни. Вона являє собою складну систему інфраструктурних підсистем, елементів, суб'єктів, які функціонують з метою підтримки розвитку різних типів відносин у суспільстві. Значною мірою такі елементи досить часто можна самостійно розглядати як складні системи, комплекси, які є обов'язковими компонентами сучасної моделі економічного розвитку. Інфраструктура притаманна всім економічним системам, незалежно від їхніх типів, складності внутрішньої структури. Будь-яка з окреслених систем потребує підтримки зовнішніх компонентів, які об'єктивно є необхідними для забезпечення їхнього розвитку, удосконалення, модернізації. Ринок фінансових послуг також розвивається значною мірою завдяки наявності відповідної інфраструктури, яка дозволяє формувати фінансові відносини в межах такого ринку між його основними суб'єктами, стимулювати їхній розвиток, трансформацію відповідно до тих змін, які відбуваються в зовнішньому стосовно такого ринку середовищі.

Розпочнемо дослідження інфраструктури ринку фінансових послуг з обґрунтування категоріального простору проведення такого дослідження. З початку розглянемо сутність дефініції «інфраструктура», далі конкретизуємо зміст категорії «економічна інфраструктура», дослідимо сутність «ринкової» та «фінансової» інфраструктури. Це надалі дозволить більш чітко визначити сутність категорії «інфраструктура ринку фінансових послуг», обґрунтувати функції такої інфраструктури та особливості її формування, функціонування в сучасному економічному просторі держави.

Термін «інфраструктура» походить від латинського «*infra*» – під, нижче та «*structure*» – будова, розташування. Зустрічаються різні тлумачення терміну «інфраструктура»: фундамент будівлі (походження від будівництва); комплекс споруд, комунікацій (походження від військової справи), що забезпечує діяльність; у значенні «за межами будови» [11, с. 60].

У табл. 1 представлено наукові концепції щодо розгляду сутності категорії «інфраструктури». Зазначимо, що питання розвитку інфраструктури вже тривалий час перебувають у центрі уваги вчених. Цю категорію використовують сьогодні у більшості відомих наук. Особливо вагому увагу вивченню ролі інфраструктури у розвитку різних об'єктів почали приділяти при активному використанні системного підходу до розгляду таких об'єктів, їхніх компонентів, структурної побудови. Тобто стало більш чітко з наукової точки зору зрозумілим, що є дійсно об'єктом дослідження, а які елементи тільки формують сприятливі умови для його функціонування, тобто сприяють розвитку такого об'єкта, але не включені до його структури.

Таблиця 1

Трактування сутності категорії «інфраструктура»

Трактування дефініції	Джерело
<i>Інфраструктура</i> – підструктура, частина структури системи, що знаходиться під структурою, але пов'язана з нею і їй належить.	[12, с. 61]
<i>Інфраструктура</i> – сукупність специфічних форм, методів і процесів, а також різноманітних споруд та комунікацій, що забезпечують загальні умови і нормальне функціонування економічної, соціальної, екологічної та інших галузей життєдіяльності суспільства, його відтворення і розвиток	[19]
<i>Інфраструктура</i> – сукупність елементів, які забезпечують безперебійне функціонування взаємозв'язків об'єктів і суб'єктів даної системи; інфраструктура як певна підсистема в іншій системі покликана забезпечити діяльність взаємозв'язків між елементами власної системи, до яких належать її об'єкти і суб'єкти, та певним чином регулювати, впорядковувати взаємодію всіх елементів.	[23, с. 303]
<i>Інфраструктура</i> – це сукупність складових частин якого-небудь об'єкта, які мають підпорядкований допоміжний характер та забезпечують умови для нормальної діяльності об'єкта загалом.	[30, с. 455]
<i>Інфраструктура</i> – комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих структур, які складають та/або забезпечують основу для вирішення проблеми (завдання).	[31]
<i>Інфраструктура</i> – сукупність взаємопов'язаних елементів, що виконують певні функції, мають обслуговуючий та забезпечувальний характер щодо функціонування об'єктів і суб'єктів даної системи.	[6]
<i>Інфраструктура</i> – це сукупність елементів, що забезпечують безперебійне функціонування об'єктів і суб'єктів певної відносно самостійної автономної системи і оптимізують їх взаємодію	[8, с. 29]
<i>Інфраструктура</i> – це комплекс взаємопов'язаних структур чи об'єктів обслуговування, які становлять основу функціонування системи і забезпечують її діяльність	[51, с. 290]

Джерело: систематизовано авторами.

Згідно з даними табл. 1 цілком зрозуміло, що більшість представлених концепцій щодо розгляду сутності категорії «інфраструктура» сформульовані, як зазначалося, через використання методології системного підходу, тобто в процесі обґрунтування змісту такої категорії

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

як певної сукупності елементів, структур, механізмів та складових. Відповідно під інфраструктурою розуміють сукупність елементів, підсистем, які утворені або самостійно сформувалися з метою підтримки розвитку конкретних систем, суб'єктів та різних об'єктів. Цю категорію використовують у різних науках. Проте найчастіше поняття «інфраструктури» розглядається в контексті проведення досліджень саме господарських систем. Це насамперед пов'язано з тим, що інфраструктура є одним із базових компонентів, об'єктивно необхідним, для розвитку всіх без винятку економічних систем, суб'єктів, простору формування різних типів господарських відносин. При цьому значна кількість науковців не використовують, наприклад, категорії «економічна інфраструктура», «інфраструктура національного господарства» при дослідженні інфраструктуру саме з економічного погляду. Наприклад, О. М. Лук'янчук, Д. В. Волкова зауважують, що «інфраструктура – це комплексний і безперервний взаємозв'язок галузей, різних видів діяльності, матеріально-технічної та інформаційної баз для досягнення сталого розвитку національної економіки країни» [29, с. 22]. Проте цілком зрозуміло, що «інфраструктура» є універсальною категорією, яка використовується в різних науках. Проте саме в економіці проведено найбільшу кількість робіт у частині обґрунтування цієї дефініції та її ролі в розвитку господарських систем.

Розглянемо ще декілька прикладів обґрунтування сутності категорії «інфраструктура» з позиції дослідження умов розвитку різних економічних систем (табл. 2)

Таблиця 2

*Наукові підходи до розгляду сутності категорії «інфраструктура»
в контексті дослідження економічних систем*

Зміст	Автор, джерело
Інфраструктура – сукупність елементів (інститутів, установ, організацій, технологій, норм, систем), що забезпечують, регулюють та створюють умови для нормального, безперервного функціонування господарських взаємозв'язків та взаємодії об'єктів та суб'єктів ринкової економіки та руху товарно-грошових потоків.	Рекуненко І. І. [34, с. 61]
Інфраструктура є обов'язковим компонентом будь-якої цілісної економічної системи. Найстотнішою її ознакою є її роль у створенні загальних передумов відтворювального процесу, загальних умов зростання суспільного виробництва й прогресу. Розгляд виробничих відносин з погляду відносин власності в найзагальнішому вигляді дає уявлення про економічну природу інфраструктури. З погляду матеріально-речовинного змісту інфраструктура відображає продуктивні сили, а з погляду суспільної форми – виробничі відносини.	Тімарцев О. Ю. [42, с. 62-63]
Інфраструктура є сектором економіки загального призначення, тобто її елементи можуть в рівній мірі використовуватись всіма суб'єктами ринкових відносин: від підприємств малого бізнесу до транснаціональних корпорацій будь-якої галузевої належності й виду діяльності, а також державних інституцій.	Бойчик І. М. [4, с. 37]
Інфраструктура – сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничу сфери економіки (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я тощо).	Економічна енциклопедія [16]
Інфраструктура в теорії ринку позначає комплекс ринкових інститутів, що забезпечують взаємозв'язок основних макроекономічних потоків; інфраструктура – це комплекс галузей господарства, що обслуговують виробництво.	Гуменюк О. О. [13, с. 56]
Інфраструктура – це органічна й упорядкована єдність взаємопов'язаних структурних складників, здатна забезпечити в реальній дійсності та в перспективі безперебійне функціонування взаємозв'язків суб'єктів і об'єктів соціально-економічної системи та через виконання певних функцій включатися в забезпечення суспільного розвитку.	Чуницька І. І. [45, с. 252]
Інфраструктура є базисною умовою формування структури економічної системи та забезпечення її стабільного функціонування й розвитку; інфраструктурі економіки притаманна певна дуальність, яка виявляється в тому, що вона одночасно є як складовою національної економіки, так і основною детермінантою створення необхідного інституційного середовища для її функціонування як цілісної, цілеорієнтованої, збалансованої системи.	Васін А. [7, с. 49]

Джерело: складено авторами.

Таким чином, можемо констатувати різні підходи до дослідження сутності категорії «інфраструктури» навіть з економічного погляду, що підтверджує складність цієї дефініції

та багатогранність тих господарських відносин, які ця категорія описує. Зазначимо, що загалом на сьогодні в наукових економічних дослідженнях питанням ролі інфраструктури в розвитку реального сектору економіки, конкретних галузей, сфер національного господарства країни приділяється досить вагома увага. Велика кількість досліджень були проведені у напрямку обґрунтування сутності й особливостей формування і функціонування інфраструктури для розвитку регіональних економічних систем [6; 1; 2; 24], окремих галузей та сфер національного господарства [14; 15; 17; 21; 22; 24; 26; 28; 44]. Результати таких наукових досліджень у сукупності складають значний масив теоретичних, методологічних, прикладних положень розвитку інфраструктури національної економіки.

Підвищена зацікавленість науковців до аналізу ролі інфраструктури в розвитку економічних систем у підсумку призвела до формування нової категорії – «економічна інфраструктура». Така інфраструктура в розумінні вчених безпосередньо пов'язана з функціонуванням економічних систем, є невід'ємною складовою процесу стимулювання розвитку таких систем, їх трансформації, модернізації відповідно до тих нових викликів, які формуються і виникають у суспільстві.

Економічна інфраструктура за своїм змістом з наукового погляду є складним поняттям, оскільки відображає сукупність відносин, які виникають між значною кількістю елементів, підсистем, об'єктів та окремими господарськими системами.

Розглянемо декілька підходів науковців до визначення змісту дефініції «економічна інфраструктура»:

1) економічна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, об'єктів, споруд, доріг тощо, що є загальною матеріальною основою ефективного функціонування економіки [20];

2) економічна інфраструктура – є окремою підсистемою господарського комплексу, що за рахунок зниження трансакційних витрат забезпечує ефективність виробництва, розподілу, обміну та споживання, а також регулює відносини між об'єктами і суб'єктами управління [11, с. 63];

3) економічна інфраструктура регіону – сукупність певних інституцій, що функціонують з метою створення сприятливих умов розвитку регіону шляхом здійснення специфічних функцій, що об'єднують та забезпечують ефективне функціонування галузей економіки, сприяють їхній стабілізації та збалансованому розвитку, впливають на підвищення ефективності процесів товарного і грошового обігу, надають суб'єктам господарювання комплекс ринкових послуг [14, с. 123];

4) економічна інфраструктура – комплекс галузей і сфер діяльності, що забезпечують умови для функціонування економіки та життєзабезпеченості держави: основні та виробничі фонди, технічний, транспортний і енергетичний потенціал, природні ресурси. Включає в себе фінансові інституції, зв'язок, систему матеріального постачання, маркетингові, консалтингові служби, систему підготовки та підвищення кваліфікації кадрів [39].

Серед специфічних рис економічної інфраструктури як невіддільної складової функціонування національного господарства можна виокремити наступні:

- являє собою складну сукупність галузей, інститутів механізмів, які забезпечують у комплексі функціонування національного господарства, окремих його сфер;

- виступає обов'язковою умовою основних економічних процесів, а саме: виробництва, розподілу, обміну та споживання, забезпеченню ефективності їх здійснення;

- не формує нову вартість, але створює умови для її формування у процесі функціонування економічних суб'єктів;

- унікальна для кожної зі сфер, галузей національна економіка, що пов'язано зі специфікою господарської діяльності, яку здійснюють суб'єкти в межах таких галузей;

- сприяє ефективній взаємодії виробничої і невиробничої сфери національного господарства;

- невід'ємна складова забезпечення умов для прискореного економічного розвитку, формує мультиплікативні імпульси для стимулювання такого розвитку;

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- відіграє важливу роль не лише в економічному розвитку держави, але й у забезпеченні її соціального розвитку;
- розвиток такої інфраструктури вимагає значних фінансових ресурсів, залучення приватного капіталу, поєднання різних форм фінансування інфраструктурних об'єктів;
- розвиток такої інфраструктури є невід'ємною складовою впровадження національної економічної стратегії та політики державного регуляторної політики;
- змінюється постійно відповідно до нових викликів розвитку національного господарства, нових можливостей та імпульсів, які формуються у світовій економіці та через використання внутрішнього економічного потенціалу держави;
- важлива для формування сприятливих умов розвитку всіх без винятку економічних суб'єктів та ін.

Інфраструктура ринку фінансових послуг звичайно є окремим елементом системи економічної інфраструктури в межах національного господарства будь-якої країни, а її функціонування зумовлено особливостями розвитку саме ринку фінансових послуг, процесом формування фінансових відносин в його межах. При цьому така інфраструктура у своєму функціонуванні визначається загальними умовами розвитку ринкової та фінансової інфраструктури в країні. Проведемо дослідження сутності цих видів інфраструктури.

Розвиток ринку фінансових послуг як цілісного ринку, на якому відбувається взаємодія між споживачами та виробниками фінансових послуг, формується попит і пропозиція, може відбуватися лише через функціонування відповідних інфраструктурних елементів. Такі елементи є невід'ємною складовою ринкової інфраструктури країни. На рис. 1 określено окремі концепції дослідження її змісту.

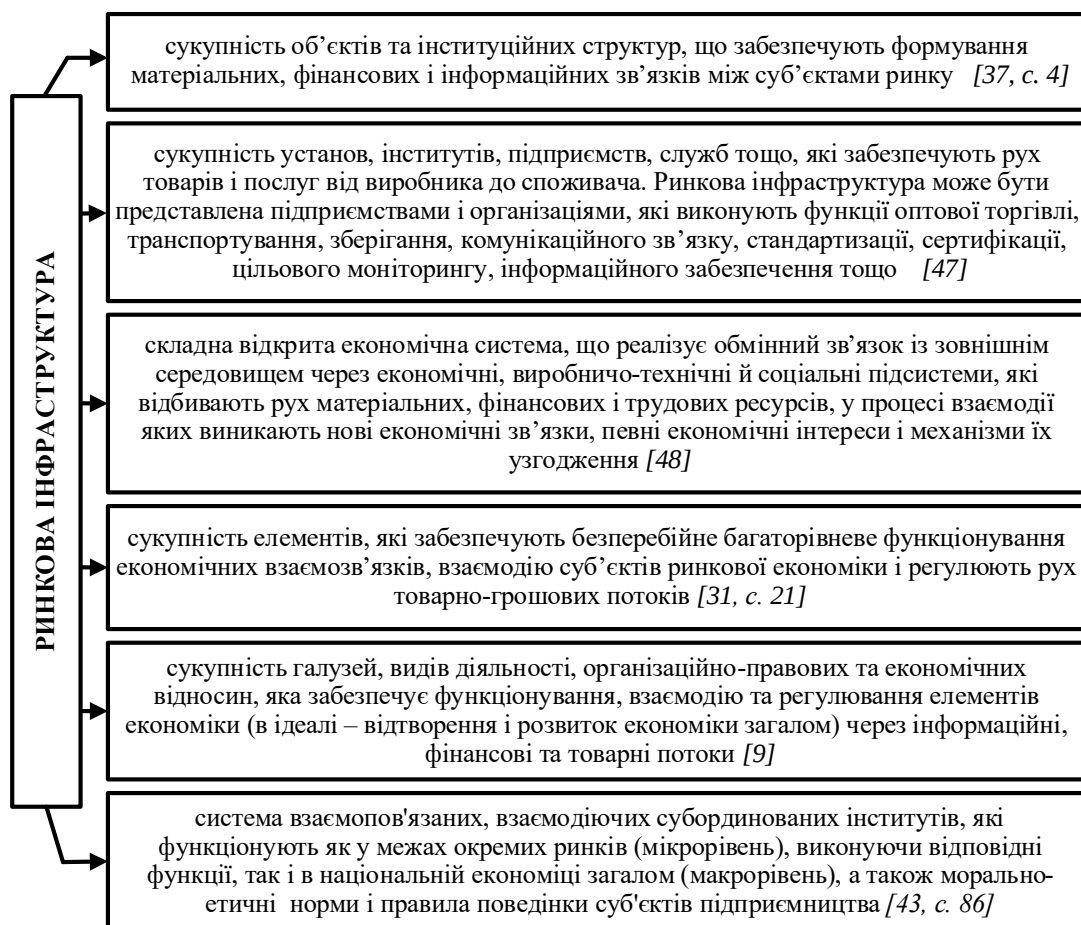

Рис. 1. Концепції дослідження сутності ринкової інфраструктури

Джерело: складено авторами.

Таким чином серед основних змістовних ознак саме ринкової інфраструктури як цілісного об'єкта дослідження та невід'ємної частини економічної інфраструктури можна виокремити такі:

- створена та функціонує в першу чергу з метою підтримки процесу формування взаємовідносин між економічними суб'єктами в процесі купівлі-продажу товарів, продукції, сировини та використання фінансових ресурсів;
- являє сукупність установ, інституцій, функціонування яких спрямоване на підтримку розвитку ринкових відносин в межах національної економіки;
- функціонує через використання значного масиву інформації про суб'єктів ринків, їхній фінансовий та економічний розвиток;
- являє собою сукупність економічних суб'єктів, які можуть значним чином відрізнятися між собою специфікою господарської діяльності, проте їхнє функціонування спрямоване на підтримку взаємодії між постачальниками, виробниками матеріальних ресурсів, створення та використанням відповідних послуг;
- взаємопов'язана з функціонуванням соціальної інфраструктури, іншими компонентами загальної інфраструктури національної економіки;
- є важливою умовою, елементом забезпечення конкурентного простору між виробниками, споживачами товарів, послуг, що є особливо важливим для забезпечення ефективного використання наявних в межах національної економіки фінансових ресурсів;
- володіє значним внутрішнім потенціалом до самоорганізації, створення необхідних інституцій, які мають здатність підтримувати функціонування виробничих, невиробничих економічних суб'єктів, їхній розвиток на світових та внутрішніх ринках;
- відіграє ключову роль в адаптивних процесах, які пов'язані з високим рівнем адаптації суб'єктів господарювання до зміни ринкової кон'юнктури, цін на товари, сировину, капітал, економічної ситуації в країні, оскільки ринки можуть дуже швидко реагувати на такі зміни;
- швидко розвивається відповідно до нових технологічних, інформаційних можливостей, і тим самим формує сприятливі умови до такого ж розвитку інших економічних суб'єктів на різних ринках товарів, продукції, послуг та капіталу;
- ефективний розвиток ринкової інфраструктури сприяє економічному розвитку, інтеграції національної економіки до світової економіки, залученню іноземних інвестицій та ін. [5; 9; 20; 32; 40;].

Розвиток ринкової інфраструктури не можливий без наявності відповідних фінансових ресурсів, їх ефективного обігу в системі національної економіки. Формування таких ресурсів відбувається зокрема й за допомогою ефективного функціонування саме фінансової інфраструктури. З теоретичного погляду виокремити різницю між ринковою, фінансовою інфраструктурою дуже складно, оскільки всі інфраструктурні суб'єкти, підсистеми досить тісно взаємодіють між собою, з іншими економічними системами, формуючи складну структуру економічних та фінансових відносин. Фінансова інфраструктура відображає взаємозв'язок і взаємозалежність між економікою та фінансами. Така забезпечувальна сутність і роль фінансів характеризують їх як елемент економічної інфраструктури, що являє собою комплекс галузей, установ та механізмів, що забезпечують функціонування економіки [53, с. 15].

Підкреслимо, що в науковий вжиток дефініція «фінансова інфраструктура» була введена саме в той момент (кінець XX – початок XXI ст.), коли інституції, явища та процеси, які вона характеризує, набули настільки масштабних змін, що використання іншого поняттєвого апарату для їх визначення вбачалося б некоректним і недоречним. Стрімке кількісне нарощування фінансових операцій та угод, слабо контрольоване зростання фінансових ринків, і в підсумку – формування фінансової економіки, й стали приводом для наукових пошуків у цій царині й виділення такого поняття, як «фінансова інфраструктура» [38, с. 10].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

На рис. 2 відображено окремі наукові підходи до розуміння змісту категорії «фінансова інфраструктура».

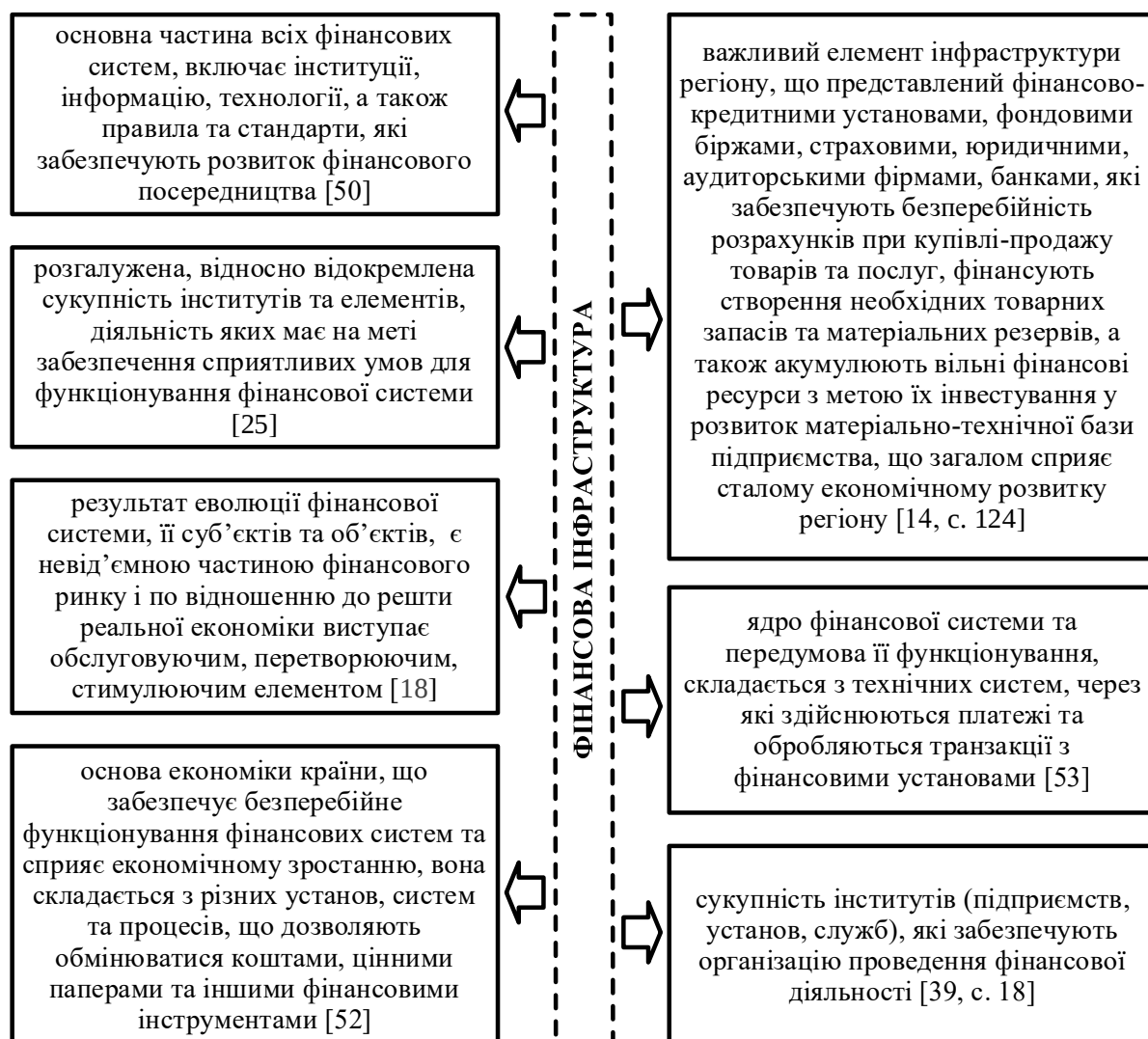

Рис. 2. Концептуальні підходи до дослідження сутності дефініції «фінансова інфраструктура»

Джерело: складено авторами.

Серед особливостей формування та функціонування фінансової інфраструктури в межах національної економіки можна виокремити наступні:

- відіграє ключову роль в економічному розвитку країни, оскільки сприяє процесам розподілу фінансових ресурсів в межах фінансової системи країни;
- обов'язкова умова функціонування фінансової системи;
- приймає активну роль у формуванні довірчих відносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами;
- важлива для розвитку системи публічних фінансів, функціонування фінансового ринку, міжнародних фінансів;
- розвиток її досить сильно залежить від макрофінансової ситуації в країні, змін у функціонуванні національної економіки;
- розвиток впливає на ефективність функціонування фінансових посередників та їх спроможність правильно оцінювати власні фінансові ризики, що у підсумку впливає на процес управління системними ризиками в межах фінансової системи;

- найбільш важливу роль у розвитку відіграють фінансові установи та інші інститути, які приймають активну роль у процесі руху фінансових ресурсів між економічними суб'єктами;
- забезпечує взаємозв'язок між основними компонентами фінансової системи та окремими її елементами;
- важливу роль у її функціонуванні відіграють формальні, неформальні інститути та інституції, частина з яких формується складним еволюційним шляхом;
- пов'язана із функціонуванням інших компонентів системи інфраструктури національної економіки;
- відіграє ключову роль у захисті прав власників фінансових ресурсів, фінансових установ, які ці ресурси використовують з метою отримання доходів та ін. [18; 35; 36; 38; 41; 49].

Враховуючи отримані наукові результати дослідження сутності категорій «ринкова інфраструктура», «фінансова інфраструктура», визначення особливостей їхнього формування і функціонування як складних систем, розглянемо сутність та специфічні риси існування в межах ринку фінансових послуг відповідної системи інфраструктурного забезпечення, яка стимулює розвиток такого ринку, підтримує роботу фінансових установ.

Ринок фінансових послуг можна розглядати як сукупність економічних відносин, що відбуваються між суб'єктами господарювання, окремі з яких формують попит на фінансові послуги з метою задоволення власних потреб, а інші – пропозицію таких послуг через здійснення законодавчо регламентованої діяльності з метою задоволення попиту на фінансові послуги та отримання власної вигоди. При цьому зазначені відносини не можуть розвиватися без необхідної для цього інфраструктури, відповідного забезпечення, що стимулює функціонування фінансових установ, дає можливість їм здійснювати свою господарську діяльність. Інфраструктура ринку фінансових послуг є невід'ємною складовою ринкової інфраструктури, оскільки покликана сприяти розвитку ринкових відносин в межах фінансового простору. З іншого боку, інфраструктура ринку фінансових послуг є невіддільною частиною фінансової інфраструктури, яка сприяє розвитку фінансової системи, частиною якої є зазначений ринок. Окреслене й ускладнює дослідження сутності інфраструктури ринку фінансових послуг як цілісної системи, єдиної сукупності елементів, які функціонують у просторі формування фінансових відносин.

У науковій літературі питанням дослідження сутності, особливостей функціонування інфраструктури ринку фінансових послуг приділяється незначна увага. Традиційно склалося, що більшість науковців досліджують насамперед зміст «інфраструктури фінансового ринку», простору, де відбувається обіг фінансових ресурсів. Інфраструктура ринку фінансових послуг є складовою і інфраструктури фінансового ринку, проте їй притаманні власні риси, які обумовлюються специфікою фінансової послуги, особливостями її продажу та використання. Проаналізуємо наявні підходи до дослідження сутності категорії «інфраструктури фінансового ринку» (табл. 3).

Зазначимо, що досить часто вчені в контексті дослідження інфраструктури фінансового ринку, її сутності та типів об'єктів, які можна до неї віднести, проводять аналіз інших, тісно пов'язаних за економічним змістом понять, а саме: інфраструктура ринку капіталу, інфраструктура фондового ринку, інфраструктура ринку цінних паперів та ін.

Враховуючи результати аналізу різних концепцій розгляду дефініції «інфраструктура фінансового ринку», наведений вище підхід до розуміння сутності категорії «ринку фінансових послуг», виокремимо окремі підходи до визначення змісту категорії «інфраструктура ринку фінансових послуг» та, розглянемо їхній зміст.

Таблиця 3

Підходи до розгляду сутності категорії «інфраструктура фінансового ринку»

Трактування дефініції	Джерело
Інфраструктура фінансового ринку – сукупність елементів (інститутів, установ, організацій, технологій, норм, систем, індикаторів), що забезпечують, регулюють та створюють умови для нормального, безперебійного, багаторівневого (міжнародного, національного та регіонального) функціонування фінансового ринку та взаємодії його суб'єктів на основі купівлі-продажу фінансових активів.	[33, с. 43]
Інфраструктура фінансового ринку – підсистема ринкової інфраструктури, багатостороння система інституцій, діяльність яких спрямована на встановлення спільних правил і процедур для всіх учасників ринку, технічне забезпечення і спеціальні практики менеджменту ризиків.	[8, с. 32]
Інфраструктура фінансового ринку – це сукупність інститутів і організацій, науково-методичних і кадрових елементів, що забезпечує безперервну, прозору й надійну основу функціонування фінансового ринку в його динамічному розвитку, а також організує переміщення й розподіл потоків капіталів між секторами, суб'єктами й об'єктами ринку.	[6]
Інфраструктура фінансового ринку – органічна й упорядкована єдність взаємопов'язаних структурних складників, здатна забезпечити в реальній дійсності та в перспективі безперебійне функціонування взаємозв'язків суб'єктів і об'єктів фінансового ринку та через виконання певних функцій реалізацію його власних закономірностей і позитивний вплив на соціально-економічну динаміку.	[45, с. 252]
Інфраструктура ринку цінних паперів – це система установ і організацій, які забезпечують функціонування взаємозв'язків між інвесторами та емітентами на ринку цінних паперів; оптимізує рух фінансових потоків і має забезпечуючий характер щодо економіки країни	[10, с. 18]

Джерело: систематизовано авторами.

Системний підхід – дослідження інфраструктури ринку фінансових послуг як окремої складної системи, яка поєднує у собі всі суб'єкти, підсистеми, компоненти, які використовуються для створення сприятливих умов для формування, трансформації фінансових відносин в межах зазначеного ринку. Дослідження ринку фінансових послуг з позиції системного підходу має значну кількість переваг, основна з яких полягає в тому, що в процесі аналізу можна чітко визначити структурний склад зазначеної інфраструктури, описати взаємозв'язок її основних елементів, роль у функціонуванні як самої системи інфраструктури ринку фінансових послуг, так і в роботі такого ринку та окремих його сегментів.

Функціональний підхід – інфраструктура ринку фінансових послуг розглядається через призму тих функцій, які вона виконує. Використання цього підходу дає змогу акцентувати увагу не на елементах, з яких така структура складається, а на її призначенні, особливостях функціонування, ролі в розвитку ринку фінансових послуг, окремих його сегментів суб'єктів.

Суб'єктний підхід полягає в дослідженні інфраструктури ринку фінансових послуг як сукупності суб'єктів, тобто економічних агентів, установ, які надають великий спектр різних послуг фінансовим установам, органам державної влади та іншим організаціями, які залучені до процесу формування сприятливих умов для розвитку ринку фінансових послуг. У межах цього підходу аналізуються особливості роботи окремих типів складових інфраструктури ринку фінансових послуг без глибокого вивчення їх взаємозв'язків.

Інституційний підхід – інфраструктуру ринку фінансових послуг розглядають як сукупність окремих інституцій та інститутів, які сформувалися в межах фінансової системи еволюційним та революційним способом, визначають стан інституціонального середовища, в якому взаємодіють фінансові установи та їхні клієнти. Важливість використання інституційного підходу до розгляду інфраструктури ринків фінансових послуг дає змогу встановити ті формальні і неформальні інститути, функціонування яких необхідно регламентувати, здійснювати вплив на процес формування таких інститутів та інституцій з метою унеможливлення їхнього деструктивного впливу на функціонування фінансових установ.

Екосистемний підхід – інфраструктура ринку фінансових послуг розглядається як цілісна екосистема, в межах якої поєднуються цифрові технології, кадрове забезпечення, регуляторні органи, фінансові установи, окремі інститути та інші суб'єкти, які долучені до формування і підтримки такої екосистеми, її розвитку з урахуванням сучасних технологічних можливостей та тих потреб, які формуються клієнтами фінансових установ та самими банками, небанківськими фінансово-кредитними установами. У межах екосистемного підходу основна увага приділяється забезпеченню ефективної взаємодії між різними суб'єктами інфраструктури ринку фінансових, поєднання їхніх можливостей для отримання найкращих результатів для регулювання і розвитку відносин між фінансовими установами та споживачами фінансових послуг.

Отже, враховуючи аналіз вище окреслених наукових підходів до розгляду сутності категорії «інфраструктура ринку фінансових послуг», можемо запропонувати розглядати таку інфраструктуру як *сукупність суб'єктів, компонентів, процесів і механізмів, які в сукупності створюють сприятливі умови для формування та розвитку відносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами у процесі використання і надання фінансових послуг, тобто результатів нематеріальної взаємодії між зазначеними суб'єктами під час руху фінансових відносин між ними на взаємовигідних умовах.*

Обґрунтуємо також специфічні риси інфраструктури ринку фінансових послуг, враховуючи специфічні риси формування фінансових відносин між економічними суб'єктами в межах цього ринку. Серед них доцільно виокремити такі:

- узагальнене, збірне поняття, яке відображає сукупність відносин, які відбуваються між основними суб'єктами ринку фінансових послуг та іншими установами, організаціями, які створені для стимулювання взаємовідносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами, їх регламентації;
- система, яка складається зі значної кількості інфраструктурних підсистем, окремих компонентів і суб'єктів, які в комплексі формують простір для розвитку взаємовідносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами, дають змогу пропонувати різні види фінансових послуг, забезпечувати ефективність їх надання та зручність використання домогосподарствами, суб'єктами підприємницької діяльності та іншими економічними суб'єктами;
- важлива і невід'ємна складова інфраструктури фінансового ринку, відповідно фінансової інфраструктури, ринкової інфраструктури та системи економічної інфраструктури;
- елемент регуляторної політики центральних банків та інших органів державної влади, оскільки через використання відповідних механізмів ці державні інституції мають змогу впливати на процес взаємовідносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами. Інституційна інфраструктура є невід'ємною складовою системи інфраструктури ринку фінансових послуг;
- залежить від загального розвитку національної економіки, політичної, соціальної стабільності в країні, макрофінансових показників;
- необхідна складова функціонування фінансової системи, відіграє ключову роль у підтримці процесів формування попиту, пропозиції на ринку фінансових послуг, формування ринкової ціни на фінансові ресурси;
- сприяє цифровізації фінансового простору, в якому взаємодіють економічні суб'єкти в процесі створення, використання фінансових послуг, що позитивно впливає на загальний процес цифрової трансформації ринку фінансових послуг;
- система, яка складається з різних економічних суб'єктів, кожний з яких займає своє місце у системі інфраструктури ринку фінансових послуг, надає специфічні послуги фінансовим установам або їхнім клієнтам і тим самим підтримує процес розвитку зазначеного ринку;

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

– складність компонентного складу вимагає розробки відповідного інституційного забезпечення для підтримки функціонування кожного з окремих компонентів, суб'єктів, які залучені до формування сприятливих умов для розвитку ринку фінансових послуг;

– постійно перебуває в динамічному розвитку, трансформації, оскільки велика кількість різних суб'єктів, які складають таку інфраструктуру й дозволяють її розглядати як цілісний об'єкт дослідження, постійно змінюються, впроваджують інноваційні методи підвищення власної ефективності, створюють нові види послуг, що в підсумку формує нові сегменти ринку фінансових послуг та імпульси до подальшого його розвитку;

– може розвиватися також з урахуванням наявності власної інфраструктури, яка сприяє формуванню методичного, інформаційного, інституціонального, інформаційного забезпечення для стабільної роботи основних суб'єктів, установ, які можна віднести до системи інфраструктури ринку фінансових послуг;

– складова процесу впровадження монетарної та грошово-кредитної політики центральними банками, іншими, дотичними до регулювання фінансової сфери, органами державної влади, що у підсумку сприяє використанню такої інфраструктури для забезпечення надійного функціонування фінансової системи, стабільної роботи різних типів фінансових установ та формуванню довірчих відносин між ними та їхніми клієнтами;

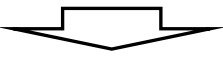
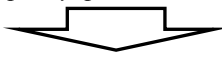
– сприяє інтеграції вітчизняної фінансової системи до світової фінансової системи, її невід'ємними складовими є міжнародні фінансові інститути, організації, які дотичні до процесу розвитку фінансових установ через впровадження вже апробованих та дієвих механізмів підтримки такого розвитку, які були використані в інших країнах;

– формується та розвивається відповідно до історичних, національних особливостей функціонування національної економіки та ін. [3; 8; 10; 27, с. 290; 36; 46; 51].

Складність дослідження інфраструктури ринку фінансових послуг полягає в тому, що такий ринок є динамічною системою, яка постійно розвивається, змінюється, удосконалюється, у своєму функціонуванні залежить від значної кількості внутрішніх, зовнішніх чинників, характер та особливості впливу яких також можуть змінюватися. Обґрунтуємо більш детально теоретичні положення формування та функціонування інфраструктури ринку фінансових в сучасних умовах (табл. 4).

Таблиця 4

Особливості формування та функціонування інфраструктури ринку фінансових послуг

Формування	Функціонування
1	2
<i>Формування інфраструктури ринку фінансових послуг пов'язане із процесом зародження окремих суб'єктів такої інфраструктури та їхньої трансформації в процесі виникнення та поступового розвитку відносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами</i>	<i>Функціонування ринку інфраструктури ринку фінансових послуг полягає у вивченні особливостей її сучасного стану та тих тенденцій, які відбуваються у розвитку окремих її компонентів, що в підсумку формує сучасні та майбутні тенденції розвитку ринку фінансових послуг</i>
 – відбувається з урахуванням національних особливостей розвитку фінансової системи й самого ринку фінансових послуг; – важливу роль відіграють історичні особливості формування, розвитку фінансових відносин між банківськими, небанківськими фінансово-кредитними установами та їхніми клієнтами; – формується в результаті впливу значної кількості зовнішніх чинників, які загалом впливають на ринок фінансових послуг, національну економіку;	 – залежить від значної кількості поточних політичних, соціальних, економічних чинників, які впливають на функціонування окремих компонентів такої інфраструктури; – відбувається через активну взаємодію між різними суб'єктами інфраструктури ринку кредитних послуг, що позитивно впливає на формування умов для стимулювання розвитку фінансових відносин; – відбувається через активне використання потенціалу цифрових технологій, що сприяє цифровій трансформації фінансового простору;

Закінчення таблиці 4

1	2
– формується у результаті ускладнення економічних відносин між суб'єктами господарювання, розвиток яких і визначає складність компонентного складу інфраструктури ринку фінансових послуг; – відбувається в процесі розвитку компонентів інфраструктури ринку фінансових послуг, їх трансформації з урахуванням сучасних цифрових можливостей; – може формуватися як еволюційним, так і революційним шляхом, важливу роль у цьому відіграють державні інституції; – окремі компоненти інфраструктури ринку фінансових послуг можуть виникати й розвиватися в результаті трансформаційних процесів, а можуть створюватися державними інституціями з метою підтримки взаємодії між фінансовими установами та їхніми клієнтами; – відбувається також через зміну інституціонального простору, у якому функціонують суб'єкти такої інфраструктури, формальні, неформальні інститути відіграють ключову роль у поступовому виникненні та розвитку таких суб'єктів; – відбувається через поєднання зусиль органів державної влади, приватних підприємств, міжнародних організацій, що дозволяє гармонізувати відносини між фінансовими установами, які знаходяться в державній, приватній власності, забезпечити належний рівень їхньої фінансової стабільності та підтримати ефективні механізми реальної конкуренції між цими установами;	– здійснюється на основі використання інформаційного, методичного, правового та інституційного забезпечення; – активно відбувається створення нових суб'єктів такої структури, що пов'язано із цифровізацією та змінами, які відбуваються на ринку фінансових послуг; – функціонує через формування попиту фінансових установ на нові цифрові послуги, цифрові рішення, що впливає на розвиток ринку фінансових послуг; – відбувається підвищення ефективності функціонування різних компонентів інфраструктури ринку фінансових послуг через нагромадження значних обсягів інформації про функціонування фінансових установ, їхню взаємодію з клієнтами; – функціонує в глобальному цифровому фінансовому просторі, у якому розвиток фінансових технологій в одних країнах швидко експортується в інші країни та залучаються фінансовими установами; – пов'язане з визначальною роллю у забезпеченні конкурентоспроможності ринку фінансових послуг у глобальній фінансовій системі; – пов'язано з розвитком тих суб'єктів інфраструктури ринку фінансових послуг, які дозволяють управляти новими ризиками, що виникають у діяльності фінансових установ, пов'язані з цифровізацією, нестабільністю як у межах окремих країн, так і на світових ринках.

Джерело: систематизовано авторами.

Інфраструктура ринку фінансових послуг як невід'ємна складова процесу розвитку такого ринку, стимулювання фінансових відносин, які формують його основу, відіграє ключову роль у формуванні умов для активного розвитку фінансових установ, зростанні попиту на різні типи фінансових послуг. Загалом можна виокремити окремі функції інфраструктури ринку фінансових послуг, які вона реалізує у фінансовій системі будь-якої країни. Серед таких функцій доцільно виокремити такі (рис. 3).

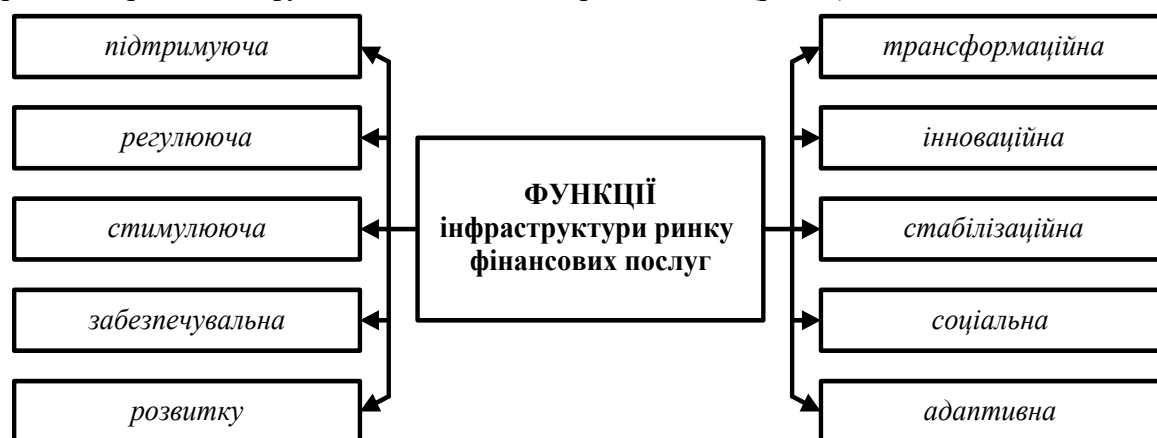

Рис. 3. Функції інфраструктури ринку фінансових послуг

Джерело: складено авторами з урахуванням [10, с. 18; 51].

Підтримуюча функція – полягає в тому, що інфраструктура ринку фінансових послуг існує і створюється з метою підтримки зародження, формування та розвитку відносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами, забезпечення якості таких відносин, що у підсумку повинно сприяти створенню довіри між цими суб'єктами господарювання.

Регулююча функція – полягає в тому, що за допомогою впливу на розвиток окремих елементів інфраструктури ринку фінансових послуг можна впливати на моделі фінансової поведінки банківських, небанківських фінансово-кредитних установ, їхніх клієнтів з метою дотримання ними встановлених законодавством умов здійснення господарської діяльності. При цьому суб'єкти, які здійснюють регуляторну політику щодо роботи фінансових установ також є частиною інфраструктури ринку фінансових послуг і відіграють ключову роль у розробці та реалізації грошово-кредитної, економічної політики держави.

Стимулююча функція – інфраструктура ринку фінансових послуг у своєму розвитку одночасно може створювати додаткові імпульси до розвитку окремих суб'єктів ринку фінансових послуг, сприяти зацікавленості їх у впровадженні нових технологій, розробці нових фінансових продуктів з метою задоволення потреб клієнтів у фінансових послуг, або формуванню попиту таких клієнтів на нові види таких послуг. Ця функція полягає у створенні таких умов, які б стимулювали основних суб'єктів ринку фінансових послуг до подальшого якісного та ефективного розвитку.

Функція розвитку – стимулюючи розвиток ринку фінансових послуг його інфраструктура у свою чергу стимулює розвиток фінансової, відповідно економічної інфраструктури, сприяє поглибленню взаємовідносин не лише між фінансовими установами та їх клієнтами, але і загалом між економічними суб'єктами. При цьому інфраструктура ринку фінансових послуг представлена низкою економічних суб'єктів, які надають відповідні послуги фінансовим установам і також є невід'ємними складовими функціонування фінансової системи, національної економіки та здійснюють вплив на їхній розвиток.

Інноваційна функція – розвиток інфраструктури ринку фінансових послуг у сучасних умовах супроводжується активним використанням цифрових технологій, розробкою нових цифрових фінансових продуктів, що можливо лише через функціонування допоміжних компаній, установ, які надають відповідні інформаційні послуги фінансовим установам або продають готові інформаційні продукти для їхнього використання конкретними банківськими, небанківськими фінансово-кредитними посередниками. Інноваційна функція також полягає в тому, що розвиваючи ринок фінансових послуг в умовах глибокої цифрової трансформації, інфраструктура такого ринку також сприяє інноваційному розвитку національної економіки, оскільки інноваційний розвиток фінансових установ супроводжується подальшим поступовим інноваційним розвитком інших економічних суб'єктів, що в підсумку формує міцну основу для цифрового розвитку країни.

Стабілізаційна функція – використовуючи інфраструктуру ринку фінансових послуг можна впливати на діяльність фінансових установ, на їхніх фінансовий стан, стабільність функціонування, і тим самим змінювати модель їхньої поведінки на ринку фінансових послуг. Враховуючи потенційні деструктивні тенденції, які відбуваються в напрямку формування попиту, пропозиції фінансових ресурсів, використання інфраструктури ринку фінансових послуг є важливим елементом реалізації монетарної політики центрального банку у частині використання фінансових установ як керованих суб'єктів, через які можна впливати на процеси формування фінансових відносин між економічними суб'єктами. Також стабілізаційна функція полягає в тому, що інфраструктурні об'єкти, які сприяють розвитку ринку фінансових послуг дозволяють вчасно аналізувати та оцінювати системні ризики, які виникають у функціонуванні такого ринку та впроваджувати механізми протидії таким ризикам. Це в підсумку сприяє підвищенню стійкості фінансової системи країни.

Трансформаційна функція – інфраструктура ринку фінансових послуг сприяє більш ефективному процесу перетворення тимчасово вільних коштів економічних суб'єктів у фінансові ресурси банківських і небанківських фінансово-кредитних установ, які вони в подальшому можуть використовувати, надаючи кредитні та інвестиційні послуги іншим економічним суб'єктам. Сутність трансформаційної функції в цьому контексті також полягає в тому, що інфраструктура ринку фінансових послуг сприяє більш ефективному використанню фінансових ресурсів у процесі їх трансформації, підвищенню рівня конкуренції між фінансовими установами за такі ресурси.

Забезпечувальна функція – інфраструктура ринку фінансових послуг полягає у створенні необхідних умов для руху фінансових ресурсів між економічними суб'єктами, формування фінансових відносин між фінансовими установами, їхніми клієнтами, розробці необхідного методичного, інформаційного забезпечення. Наявність такого забезпечення дозволяє створити умови для функціонування платіжних систем. Суб'єкти інфраструктури ринку фінансових послуг відіграють ключову роль у забезпеченні обігу інформації між учасниками такого ринку, її збору, аналізу, розробки механізмів правового регулювання діяльності як фінансових установ, так і фінансової поведінки їхніх клієнтів. Також реалізація цієї функції полягає у створенні технічного, інституціонального та іншого виду забезпечення, без якого ринок фінансових послуг не може існувати.

Соціальна функція – інфраструктура ринку фінансових послуг активно сприяє розвитку фінансової грамотності населення, підвищенню рівня фінансової інклюзії, наданню послуг соціально незахищеним верствам населення. Фінансові установи долучаються до проєктів, спрямованих на підтримку сталого розвитку країни, що позитивно впливає на екологічний, соціальний розвиток і реалізується зокрема через залучення відповідних інфраструктурних суб'єктів, установ, які сприяють залученню фінансових установ до впровадження моделі такого розвитку.

Адаптивна функція – інфраструктура ринку фінансових послуг дозволяє фінансовим установам та їх клієнтам адаптуватися до тих тенденцій, процесів, які відбуваються в межах такого ринку, в межах фінансової системи, загалом національної економіки. Саме інфраструктура сприяє ефективності такої адаптації, спроможності суб'єктів ринку фінансових послуг її здійснювати. У цьому важливу роль відіграють регуляторні органи влади. Також частково адаптивна функція полягає у врахуванні основними суб'єктами ринку фінансових послуг тих змін, які відбуваються в інших секторах, галузях та сферах національного господарства.

Наявність значної кількості різних функцій, які реалізує інфраструктура ринку фінансових послуг лише підтверджує важливість такої інфраструктури для стабільного та ефективного функціонування зазначеного ринку і загалом для розвитку фінансової системи країни.

Висновки і пропозиції. У статті проведено поглиблення теоретичних положень щодо функціонування і розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг. Зокрема обґрунтовано, що для розуміння змісту такої інфраструктури важливо провести аналіз сутності окремих економічних категорій, які відображають відносини, що формуються в межах національної економіки у частині створення основи для розвитку економічних систем. У статті серед таких категорій досліджено зміст наступних: «інфраструктура», «економічна інфраструктура», «фінансова інфраструктура» та «ринкова інфраструктура». Досліджуючи сутність інфраструктури як універсальної наукової категорії, з'ясовано, що у значній кількості досліджень її сутність розглядається науковцями в першу чергу з економічної точки зору. У такому випадку її зміст відповідає сутності дефініції «економічна інфраструктура», яка застосовується науковцями не досить часто.

З'ясовано, що ринкова інфраструктура є невід'ємною складовою економічної інфраструктури. У значній кількості робіт науковці навіть ототожнюють зміст цих типів інфраструктури. Проте, на наше переконання, ринкова інфраструктура є лише одним з компонентів економічної інфраструктури, оскільки передусім відображає ті відносини, які

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

виникають з приводу підтримки процесів зародження, функціонування та розвитку окремих ринків, тобто взаємовідносин між покупцями і продавцями товарів та різних послуг.

Розуміння сутності ринку фінансових послуг, авторське трактування якого також представлено в статті, дало підстави чітко окреслити, що інфраструктура такого ринку пов'язана із функціонуванням ринкової інфраструктури та фінансової інфраструктури. З'ясовано, що ринок фінансових послуг за своїми специфічними рисами відповідає будь-якому ринку, в якому функціонують виробники, продавці послуг, товарів, продукції, формується попит, пропозиція, встановлюються ціни. Всі ці властивості притаманні ринку фінансових послуг, а саме тому формування інфраструктури такого ринку відбувається відповідно до розвитку ринкової інфраструктури.

З іншого боку, враховуючи специфічність економічних відносин, які формуються в межах ринку фінансових послуг, варто зазначити їхній фінансовий характер, тобто ці відносини виникають з приводу розподілу, перерозподілу, руху фінансових ресурсів в межах національної економіки. Враховуючи це, у роботі обґрунтовано, що інфраструктура ринку фінансових послуг є невід'ємною складовою фінансової інфраструктури країни і також розвивається відповідно до тих трансформаційних процесів, які відбуваються в межах такої інфраструктури й загалом фінансової системи.

У статті для визначення сутності інфраструктури ринку фінансових послуг увага приділена дослідженню наявних підходів до розуміння змісту дефініції «інфраструктура фінансового ринку». Встановлено, що в більшості наукових робіт вчені насамперед розглядають сутність цієї дефініції й безпосередньо інфраструктуру з позиції розвитку саме фінансового ринку, а не ринку фінансових послуг. Проте, на наш погляд, між зазначеними ринками є своя онтологічна відмінність і, відповідно, інфраструктура ринку фінансових послуг відрізняється від інфраструктури фінансового ринку передусім тим, що вона формується для підтримки процесу створення, використання фінансових послуг в процесі взаємодії фінансових установ та їхніх клієнтів.

На основі аналізу специфіки функціонування в межах національної економіки, фінансової системи ринкової інфраструктури, фінансової інфраструктури, результатів дослідження змісту наявних підходів до трактування дефініції «інфраструктура фінансового ринку» визначено окремі наукові підходи до розуміння інфраструктури ринку фінансових послуг, а саме: системний, функціональний, суб'єктний, інституційний, екосистемний. Їх аналіз дозволив запропонувати авторське бачення сутності інфраструктури ринку фінансових послуг.

Для поглиблення теоретичних та методологічних положень функціонування інфраструктури ринку фінансових послуг у статті також виокремлені специфічні риси формування, функціонування такої інфраструктури, конкретизовано її особливості та основні функції. Серед таких функцій були виокремлені наступні: підтримуюча, регулююча, стимулююча, забезпечувальна, розвитку, трансформаційна, інноваційна, стабілізаційна, соціальна, адаптивна. Обґрунтовано, що інфраструктура ринку фінансових послуг є невід'ємною складовою розвитку такого ринку, що зумовлює значну кількість різних функцій, які вона реалізує з метою підтримки процесу взаємодії фінансових установ та їхніх клієнтів.

Подальші дослідження у сфері пізнання інфраструктури ринку фінансових послуг можуть полягати у вивченні компонентного складу такої інфраструктури, окремих її елементів та обґрунтуванні особливостей їх зародження, функціонування та ролі у розвитку ринку фінансових послуг та окремих його сегментів.

Список використаних джерел

1. Антонюк Д. А. Модернізація інституціональної інфраструктури підприємництва регіону в процесі європейської інтеграції України [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.05 / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». – Львів, 2016. – Режим доступу: https://ird.gov.ua/irdd/ar20160617_a805_AntonyukDA.pdf.

2. Безугла Л. С. Регіонально-інноваційна модель розвитку екотуристичної інфраструктури [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка / Одеська національна академія харчових технологій. – Одеса, 2021. – 43 с. – Режим доступу: <https://ontu.edu.ua/download/dissertation/abstract/2021/Abstract-Bezugla.pdf>.
3. Благун І. І. Інфраструктура фінансового ринку України: стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / І. І. Благун // Облік і фінанси. – 2019. – № 4. – С. 63–69. – Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/775346.pdf>.
4. Бойчик І. М. Ринкова інфраструктура: сутність та характеристика / І. М. Бойчик // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 3. – С. 34–41.
5. Варцаба Н. С. Сутність, види та функції інфраструктури ринку [Електронний ресурс] / Н. С. Варцаба // Бізнес-навігатор. – 2018. – Вип. 5(48). – С. 9–12. – Режим доступу: https://business-navigator.ks.ua/journals/2018/48_2018/3.pdf.
6. Васильєв О. В. Методологія і практика інфраструктурного забезпечення функціонування і розвитку регіонів України : монографія / О. В. Васильєв. – Харків : ХНАМГ, 2007. – С. 216, [4].
7. Васін А. Інфраструктурне забезпечення розвитку економіки в контексті реагування на сучасні виклики [Електронний ресурс] / А. Васін // Вісник Економіки. – 2024. – № 3. – С. 45–59. – Режим доступу: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/53592/1/%D0%92%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD.PDF>.
8. Галина Т. М. Інфраструктура фінансового ринку України: основні тенденції розвитку [Електронний ресурс] / Т. М. Галина // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2018. – Том 5, № 2. – С. 28–34. – Режим доступу: [https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2018_Issue_2\(10\)_28-34.pdf](https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2018_Issue_2(10)_28-34.pdf).
9. Грищенко А. Ринкова інфраструктура: суть, функції, будова / А. Грищенко, В. Соболев // Економіка України. – 1998. – № 4. – С. 35–44.
10. Грищенко Т. В. Роль інфраструктури ринку цінних паперів у формуванні його фінансових ресурсів [Електронний ресурс] / Т. В. Грищенко, І. С. Івахненко // Економіка та держава. – 2010. – № 7. – С. 17–20. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2010/6.pdf.
11. Грозов Г. Д. Соціально-економічна інфраструктура регіону як об'єкт державного управління [Електронний ресурс] / Г. Д. Грозов // Вісник регіональної економіки. – 2020. – Т. 12, № 3. – С. 45–59. – Режим доступу: https://journals.maup.com.ua/journal/23_2009/11.pdf.
12. Гудзь О. Є. Фінансово-кредитна інфраструктура аграрної сфери України / О. Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 59–63.
13. Гуменюк О. О. Інфраструктурне забезпечення функціонування агропромислового ринку / О. О. Гуменюк // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3. – С. 56–61.
14. Гутафель В. В. Теоретичні аспекти формування економічної інфраструктури регіону [Електронний ресурс] / В. В. Гутафель // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2015. – Вип. 10(2). – С. 122–125. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/80.pdf.
15. Дмитрієва О. І. Державне регулювання інноваційного розвитку транспортної інфраструктури [Електронний ресурс] : дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Дмитрієва Оксана Іллівна ; Український державний університет залізничного транспорту. – Харків, 2020. 349 с. – Режим доступу: <https://kart.edu.ua/dissertation/derzhavne-reguljuvannja-innovacijnogo-rozvitku-transportnoi-infrastrukturi>.
16. Економічна енциклопедія : у 3 т. / гол. ред. Б. Д. Гаврилишин. Т. 1. : А (абандон) – К (концентрація виробництва) / відп. ред. С. В. Мочерний. – Київ : Академія, 2000. – 863 с.
17. Жовтяк Г. А. Транспортна інфраструктура в забезпеченні інтеграційних зв'язків соціально-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова. – Харків, 2014. – 23 с. – Режим доступу: https://radaecon.kname.edu.ua/images/Aref/aref_Zhovtyak.pdf.
18. Іваницька О. М. Концептуальний підхід щодо регулювання розвитку фінансової інфраструктури в Україні / О. М. Іваницька // Державне управління: теорія та практика. – 2006. – № 1. – С. 51–60.
19. Інфраструктура [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/pdf/file/12489.pdf>.

20. Інфраструктура економічна [Електронний ресурс] // Електронна версія «Великої української енциклопедії». – Режим доступу: https://vue.gov.ua/%D0%86%D0%BD%D1%84%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0.

21. Карась О. С. Розвиток транспортної інфраструктури України в умовах активізації міжнародного туризму : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спеціальність 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] / Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – Тернопіль, 2013. – 24 с. – Режим доступу: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4862/1/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%20%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8C%20%D0%9E.%D0%A1..pdf>.

22. Кирпичов К. Г. Управління формуванням інфраструктури ринку землі в регіоні [Електронний ресурс] : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 193 «Геодезія та землеустрій» / К. Г. Кирпичов, ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв, 2019. – 16 с. – Режим доступу: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/866>.

23. Коваленко М. Є. Концепція інфраструктури у фінансовому секторі економіки / М. Є. Коваленко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2006. – Т. 16. – С. 298–306.

24. Кокорев В. В. Механізми державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури регіону [Електронний ресурс] : дис. ... д-ра філософії : за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2025. – Харків, 2025. – Режим доступу: https://karazin.ua/storage/static-content/source/documents/aspirantura/zakhysty/Kokoriev/%D0%9A%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%94%D0%B2_%D0%B4%D0%B8%D1%81.pdf.

25. Корсакова О. С. Особливості формування фінансової інфраструктури на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки [Електронний ресурс] / О. С. Корсакова // Ефективна економіка. – 2018. – № 1. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/78.pdf.

26. Кошова Б. Р. Соціально-економічний розвиток туристичної інфраструктури [Електронний ресурс] : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Кошова Богдана Романівна ; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2018. 231 с. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1349/diskoshova.pdf>.

27. Крупка І. М. Теоретико-методологічні основи дослідження фінансового ринку [Електронний ресурс] / І. М. Крупка // Бізнес Інформ. – 2018. – № 4. – С. 286-296. – Режим доступу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-4_0-pages-286_296.pdf.

28. Лихолат С. М. Формування інфраструктури підприємств на споживчому ринку : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук [Електронний ресурс] : спец.: 08.06.01 – Економіка, організація і управління підприємствами / Львівській комерційній академії Укоопспілки. – Донецьк, 2006. – 19 с. – Режим доступу: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/617/1/%D0%9B%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%82_%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82.pdf.

29. Лук'янчук О. М. Інфраструктура: характеристика, види, функції та ефективність / О. М. Лук'янчук, Д. В. Волкова // Бізнес Інформ. – 2018. – № 4. – С. 21-25.

30. Мамчин М. М. Тенденції розвитку інфраструктури українського села / М. М. Мамчин, І. І. Жагальяк, Ю. Я. Добуш // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 594. – С. 455–460.

31. Новикова В. І. Рекреаційна інфраструктура: суть поняття, види, методи дослідження / В. І. Новикова // Географія в інформаційному суспільстві : зб. наук. праць : у 4-х т. – Київ : ВЛГ "Обрії", 2008. – Т. IV. – С. 163–165.

32. Пігуль Н. Г. Сутність і значення соціальної інфраструктури [Електронний ресурс] / Н. Г. Пігуль // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 37-41. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/141457268.pdf>.

33. Рекуненко І. І. Інфраструктура фінансового ринку України: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / І. І. Рекуненко. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2013. – 411 с.

34. Рекуненко І. І. Науково-методичні аспекти дослідження поняття „інфраструктура” як економічної категорії / І. І. Рекуненко // *Економіка и управление*. – 2012. – № 3. – С. 57–62.
35. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Д. І. Дема, І. В. Абрамова, І. А. Шубенко, Л. В. Недільська, В. М. Трокоз. – [2-е вид. перероб. і допов.]. – Київ : Алерта, 2013. – 376 с.
36. Савенко Д. О. Становлення та розвиток інфраструктури фінансового ринку України / Д. О. Савенко // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2020. – № 4. – С. 81–85. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.4.81.
37. Сімків Л. Є. Ринкова інфраструктура: елементи та значення в ринковій економіці [Електронний ресурс] / Л. Є. Сімків // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. – 2020. – Вип. 4. – С. 3-7. – Режим доступу: [https://ird.gov.ua/sep/sep20204\(144\)/sep20204\(144\)_003_SimkivL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20204(144)/sep20204(144)_003_SimkivL.pdf).
38. Стеценко Б. С. Інституційна фінансова інфраструктура: глобальні імперативи та українські реалії : монографія / Б. С. Стеценко. – Київ : КНЕУ, 2019. – 247, [1] с.
39. Сутність інфраструктури національного ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://we.org.ua/ekonomika/sutnist-infrastruktury-natsionalnogo-rynku/?utm_source=chatgpt.com.
40. Теорія фінансів : підручник [Електронний ресурс] / П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник та ін. ; за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/32613769.pdf>.
41. Тимофієва С. Б. До питання про фінансову інфраструктуру та вплив на її розвиток інститутів конкуренції й управління / С. Б. Тимофієва, І. А. Островський // *Научно-технічний збірник*. – 2009. – № 89. – С. 308–312.
42. Тімарцев О. Ю. Методичні аспекти реструктуризації інфраструктури підприємства великого міста промислового регіону / О. Ю. Тімарцев, С. О. Маковецький // *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. – 2008. – № 2 (2). – С. 57–78.
43. Ткач А. А. Біржовий механізм інфраструктури ринку в перехідній економіці [Електронний ресурс] / А. А. Ткач. // *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом (МАУП)*. – 2003. – Вип. 8. – С. 86–87. – Режим доступу: https://journals.maur.com.ua/journal/8_2003/26.pdf.
44. Трофименко М. Ю. Фінансові ресурси розвитку соціальної інфраструктури України [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2018. – 23 с. – Режим доступу: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/aref_trofymenko.pdf.
45. Чуницька І. І. Інфраструктура фінансового ринку України: поняття, функції та еволюція статусу [Електронний ресурс] / І. І. Чуницька // *Бізнес Інформ*. – 2014. – № 9. – С. 248–253. – Режим доступу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-9_0-pages-248_253.pdf.
46. Чуницька І. І. Наукові орієнтири структурування інфраструктури фінансового ринку / І. І. Чуницька // *Ефективна економіка*. – 2020. – № 7. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.7.3.
47. Яковенко Р. В. Сутність та функції ринкової інфраструктури [Електронний ресурс] / Р. В. Яковенко. – Режим доступу: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/8881e91f-f7e1-42e2-bc90-042fb7ac444f/content>.
48. Ясенецький В. С. До питання про сутність і зміст ринкової інфраструктури [Електронний ресурс] / В. С. Ясенецький // *Економіка та держава*. – 2019. – № 5. – С. 112–118. – Режим доступу: http://www.scientificview.umsf.in.ua/archive/2012/2_48_2012/22.pdf.
49. Amable Bruno. “Can Financial Infrastructures Foster Economic Development?” / Amable Bruno, Chatelain Jean-Bernard // *Journal of Development Economics*. – 2001. – Vol. 64, Issue 2. – Pp. 481-498. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(00\)00147-4](https://doi.org/10.1016/S0304-3878(00)00147-4).
50. FINANCIAL INFRASTRUCTURE. Building Access Through Transparent and Stable Financial Systems [Electronic resource] / World Bank and the International Finance Corporation. – 2009. – 31 p. – Accessed mode: https://documents1.worldbank.org/curated/en/549231468151157854/pdf/517570WP0Finan10Box342045B01PUBLIC1.pdf?utm_source=chatgpt.com.
51. Saguato Paolo. Financial Market Infrastructure – The Essential Role of Risk Management [Electronic resource] / Saguato Paolo // Unformatted version of Chapter 10 in GOVERNANCE OF FINANCIAL INSTITUTIONS / Danny Busch, Guido Ferrarini & Gerard van Solinge eds., 2019). – George Mason Law & Economics. – July 31, 2018. – Research Paper No. 21-44. – Accessed mode: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3329513.
52. Sarah Lee. Financial Infrastructure 101 [Electronic resource] / Sarah Lee // Numberanalytics. – Accessed mode: https://www.numberanalytics.com/blog/ultimate-guide-financial-infrastructure?utm_source=chatgpt.com.

53. The financial infrastructure [Electronic resource] // SVERIGES RIKSBANK. – Accessed mode: https://www.riksbank.se/en-gb/financial-stability/the-financial-system/the-financial-infrastructure/?utm_source=chatgpt.com.

References

1. Antonyuk, D. A. (2016). *Modernizatsiia instytutsionalnoi infrastruktury pidpriemnytstva rehionu v protsesi yevropeiskoi intehtatsii Ukrainy* [Modernization of institutional infrastructure of regional entrepreneurship in the process of European integration of Ukraine] [Doctoral dissertation abstract, M. I. Dolishniy Institute of Regional Research, NAS of Ukraine]. https://ird.gov.ua/irdd/ar20160617_a805_AntonyukDA.pdf.
2. Bezugla, L. S. (2021). *Rehionalno-innovatsiina model rozvytku ekoturystychnoi infrastruktury* [Regional-innovative model of eco-tourism infrastructure development] [Doctoral dissertation abstract, Odessa National Academy of Food Technologies]. <https://ontu.edu.ua/download/dissertation/abstract/2021/Abstract-Bezugla.pdf>.
3. Blahun, I. I. (2019). Infrastruktura finansovoho rynku Ukrainy: stan ta perspektyvy rozvytku [Financial market infrastructure of Ukraine: Status and development prospects]. *Oblik i finansy – Accounting and Finance*, 4, 63–69. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/775346.pdf>.
4. Boychuk, I. M. (2013). Rynkova infrastruktura: sutnist ta kharakterystyka [Market infrastructure: Essence and characteristics]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Development of Economy*, (3), 34–41.
5. Vartsaba, N. S. (2018). Sutnist, vydy ta funktsii infrastruktury rynku [Essence, types, and functions of market infrastructure]. *Biznes-navihator – Business Navigator*, 5(48), 9–12. https://business-navigator.ks.ua/journals/2018/48_2018/3.pdf.
6. Vasiliev, O. V. (2007). *Metodolohiia i praktyka infrastruktturnoho zabezpechennia funktsionuvannia i rozvytku rehioniv Ukrainy* [Methodology and practice of infrastructure support for the functioning and development of Ukrainian regions]. KhNAU.
7. Vasin, A. (2024). Infrastrukturne zabezpechennia rozvytku ekonomiky v konteksti reahuvannia na suchasni vyklyky [Infrastructure support for economic development in the context of responding to modern challenges]. *Visnyk Ekonomiky – Economics Bulletin*, (3), 45–59. <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/53592/1/%D0%92%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD.PDF>.
8. Halyna, T. M. (2018). Infrastruktura finansovoho rynku Ukrainy: osnovni tendentsii rozvytku [Financial market infrastructure of Ukraine: Main development trends]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Mukachevo State University*, 5(2), 28–34. [https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2018_Issue_2\(10\)_28-34.pdf](https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2018_Issue_2(10)_28-34.pdf).
9. Hrytsenko, A., & Soboliev, V. (1998). Rynkova infrastruktura: sut, funktsii, budova [Market infrastructure: Essence, functions, structure]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, (4), 35–44.
10. Hryshchenko, T. V., & Ivakhnenko, I. S. (2010). Rol infrastruktury rynku tsinnykh papieriv u formuvanni yoho finansovykh resursiv [The role of the securities market infrastructure in the formation of its financial resources]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (7), 17–20. http://www.economy.in.ua/pdf/7_2010/6.pdf.
11. Hrozov, H. D. (2020). Sotsialno-ekonomichna infrastruktura rehionu yak ob'ekt derzhavnoho upravlinnia [Socio-economic infrastructure of the region as an object of public administration]. *Visnyk rehionalnoi ekonomiky – Regional Economy Bulletin*, 12(3), 45–59. https://journals.maup.com.ua/journal/23_2009/11.pdf.
12. Hudz, O. Ye. (2009). Finansovo-kredytна infrastruktura ahrarynoi sfery Ukrainy [Financial and credit infrastructure of the agrarian sphere of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economy of Agro-Industrial Complex*, (6), 59–63.
13. Humeniuk, O. O. (2013). Infrastrukturne zabezpechennia funktsionuvannia ahropromyslovoho rynku [Infrastructure support for the functioning of the agro-industrial market]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative Economy*, (3), 56–61.
14. Hutahel, V. V. (2015). Teoretychni aspekty formuvannia ekonomichnoi infrastruktury rehionu [Theoretical aspects of forming regional economic infrastructure]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho uni-versytetu. Ser.: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, 10(2), 122–125. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/80.pdf.

15. Dmytriieva, O. I. (2020). *Derzhavne rehuliuvannia innovatsiinoho rozvytku transportnoi infrastruktury* [State regulation of innovative development of transport infrastructure] [Doctoral dissertation, Ukrainian State University of Railway Transport]. <https://kart.edu.ua/dissertation/derzhavne-reguljuvannja-innovacijnogo-rozvitku-transportnoi-infrastrukturi>.
16. Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]. (2000). In B. D. Havrylyshyn (Ed.), *T. I. : A (abandon) – K (kontsentratsiia vyrobnytstva) / vidp. red. S. V. Mochernyi – Vol. 1: A (Abandon) – K (Concentration of Production) (S. V. Mochernyi, Ed.)*. Akademia.
17. Zhovtiak, H. A. (2014). *Transportna infrastruktura v zabezpechenni intehtatsiinykh zviazkiv so-tsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu* [Transport infrastructure in ensuring integration links for the socio-economic development of the region] [Candidate dissertation abstract, Kharkiv National University of Urban Economy named after O. M. Beketov]. https://radaecon.kname.edu.ua/images/Aref/aref_Zhovtyak.pdf.
18. Ivanytska, O. M. (2006). Kontseptualnyi pidkhid shchodo rehuliuvannia rozvytku finansovoi infrastruktury v Ukraini [Conceptual approach to regulating the development of financial infrastructure in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public Administration: Theory and Practice*, (1), 51–60.
19. *Encyclopedia of Modern Ukraine [Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy]*. (2011). Infrastruktura – Infrastructure. <https://esu.com.ua/pdf/file/12489.pdf>.
20. *Elektronna versiia «Velykoi ukrainskoi entsyklopediia [Electronic version of the Great Ukrainian Encyclopedia]*. (n.d.). Infrastruktura ekonomichna – Economic infrastructure]. <https://vue.gov.ua/%D0%86%D0%BD%D1%84%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0>
21. Karas, O. S. (2013). *Rozvytok transportnoi infrastruktury Ukrainy v umovakh aktyvizatsii mizhnarodnoho turyzmu* [Development of Ukraine's transport infrastructure amid increased international tourism] [Candidate dissertation abstract, Ternopil National Economic University]. <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4862/1/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%20%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8C%20%D0%9E.%D0%A1..pdf>.
22. Kirpichov, K. H. (2019). *Upravlinnia formuvanniam infrastruktury rynku zemli v rehioni* [Management of the formation of land market infrastructure in the region] [Master's thesis, Petro Mohyla Black Sea National University]. <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/866>.
23. Kovalenko, M. Ye. (2006). Kontsepsiia infrastruktury u finansovomu sektori ekonomiky [The concept of infrastructure in the financial sector of the economy]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy – Problems and Prospects for the Development of the Banking System of Ukraine*, 16, 298–306.
24. Kokoriev, V. V. (2025). *Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuvannia rozvytku transportnoi infrastruktury rehionu* [Mechanisms of state regulation of the development of regional transport infrastructure] [Doctoral dissertation, V. N. Karazin Kharkiv National University]. <https://karazin.ua/storage/static-content/source/documents/aspirantura/zakhyst/Kokoriev/%D0%9A%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%94%D0%B2%D0%B4%D0%B8%D1%81.pdf>.
25. Korsakova, O. S. (2018). Osoblyvosti formuvannia finansovoi infrastruktury na suchasnomu etapi rozvytku vitchyznianoï ekonomiky [Features of forming financial infrastructure at the modern stage of domestic economic development]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, (1). http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/78.pdf
26. Koshova, B. R. (2018). *Sotsialno-ekonomichniy rozvytok turystychnoi infrastruktury* [Socio-economic development of tourism infrastructure] [Candidate dissertation, Lviv National Polytechnic University]. <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1349/diskoshova.pdf>.
27. Krupka, I. M. (2018). Teoretyko-metodolohichni osnovy doslidzhennia finansovoho rynku [Theoretical and methodological foundations for the study of the financial market]. *Biznes Inform – Business Inform*, (4), 286–296. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-4_0-pages-286_296.pdf.
28. Lykholat, S. M. (2006). *Formuvannia infrastruktury pidpriemstv na spozhyvchomu rynku* [Formation of enterprise infrastructure in the consumer market] [Candidate dissertation abstract, Lviv Commercial Academy of the Ukrainian Cooperative Union]. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/>

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

1234567890/617/1/%D0%9B%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%82_%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82.pdf.

29. Lukianchuk, O. M., Volkova, D. V. (2018). Infrastruktura: kharakterystyka, vydy, funktsii ta efektyvnist [Infrastructure: Characteristics, types, functions and efficiency]. *Biznes Inform – Business Inform*, (4), 21-25.

30. Mamchyn, M. M., Zhagalyak, I. I., & Dobush, Y. Y. (2007). Tendentsii rozvytku infrastruktury ukrainskoho sela [Trends in the development of Ukrainian rural infrastructure]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika» – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"*, (594), 455–460.

31. Novykova, V. I. (2008). Rekreatsiina infrastruktura: sut poniattia, vydy, metody doslidzhennia [Recreational infrastructure: The essence of the concept, types, methods of research]. In *Heohrafiia v informatsiinomu suspilstvi – Geography in the Information Society* (Vol. 4, pp. 163–165). VLG “Obrii”.

32. Pihul, N. H. (2013). Cutnist i znachennia sotsialnoi infrastruktury [Surface and significance of social infrastructure]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Ser.: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade. Ser.: Economic science*, (2), 37-41. <https://core.ac.uk/download/pdf/141457268.pdf>.

33. Rekunenکو, I. I. (2013). *Infrastruktura finansovoho rynku Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku* [Infrastructure of the financial market of Ukraine: current state and development prospects]. DVNZ “UABS NBU”.

34. Rekunenکو, I. I. (2012). Naukovo-metodychni aspekty doslidzhennia poniattia „infrastruktura” yak ekonomichnoi katehorii [Scientific and methodological aspects of the study of the concept, infrastructure “as an economic category”]. *Ekonomika i upravlenie – Economics and management*, (3), 57–62.

35. Dema, D. I., Abramova, I. V., Shubenکو, I. A., Nedilska, J. B., & Trokoz, V. M. (2013). *Rynok finansovykh posluh* [Financial services market] (2nd ed., revised and expanded). Alerta.

36. Savenکو, D. O. (2020). Stanovlennia ta rozvytok infrastruktury finansovoho rynku Ukrainy [Formation and development of financial market infrastructure in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, (4), 81–85. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.4.81>.

37. Simkiv, L. Ye. (2020). Rynkova infrastruktura: elementy ta znachennia v rynkovii ekonomitsi [Market infrastructure: Elements and significance in a market economy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy – Social-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine*, 4, 3-7. [https://ird.gov.ua/sep/sep20204\(144\)/sep20204\(144\)_003_SimkivL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20204(144)/sep20204(144)_003_SimkivL.pdf).

38. Stetsenko, B. S. (2019). *Instytutsiina finansova infrastruktura: hlobalni imperatyvy ta ukrainski realii* [Institutional financial infrastructure: Global imperatives and Ukrainian realities]. KNEU.

39. Sutnist infrastruktury natsionalnoho rynku [Essence of national market infrastructure]. (n.d.). https://we.org.ua/ekonomika/sutnist-infrastruktury-natsionalnogo-rynku/?utm_source=chatgpt.com.

40. Yukhymenko, P. I., Fedosov, V. M., Lazebnyk, L. L., et al. (2010). *Teoriia finansiv* [Theory of finance]. Center of Educational Literature. <https://core.ac.uk/download/pdf/32613769.pdf>.

41. Tymofieieva, S. B., & Ostrovskyi, I. A. (2009). Do pytannia pro finansovu infrastrukturu ta vplyv na yii rozvytok instytutiv konkurentsii y upravlinnia [On financial infrastructure and the influence of competition and management institutions on its development]. *Nauchno-tekhnichnyi zbirnyk – Scientific-Technical Collection*, (89), 308–312.

42. Timartsev, O. Yu., & Makovetsky, S. O. (2008). Metodychni aspekty restrukturyzatsii infrastruktury pidpriemstva velykoho mista promyslovoho rehionu [Methodological aspects of restructuring the infrastructure of a large industrial city enterprise]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyky – Economics and Management of Machine-Building Enterprises: Theory and Practice*, (2(2)), 57–78.

43. Tkach, A. A. (2003). Cutnist i znachennia sotsialnoi infrastruktury [Exchange mechanism of market infrastructure in the transition economy]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Ser.: Ekonomichni nauky – Scientific Works of the Interregional Academy of Personnel Management*, (8), 86–87.

44. Trofymenko, M. Yu. (2018). *Finansovi resursy rozvytku sotsialnoi infrastruktury Ukrainy* [Financial resources for the development of social infrastructure in Ukraine] [Candidate dissertation abstract, Ivan Franko National University of Lviv]. https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/aref_trofymenko.pdf.

45. Chunyańska, I. I. (2014). Infrastruktura finansowego rynku Ukrainy: pojęcia, funkcje i ewolucja statusu [Infrastructure of the financial market of Ukraine: Concept, functions and evolution of status]. *Biznes Inform – Business Inform*, (9), 248–253.
46. Chunyańska, I. I. (2014). Naukowe orientyry strukturowania infrastruktury finansowego rynku [Scientific benchmarks of structuring of the financial market infrastructure]. *Efektowna ekonomika – Effective economy*, (9), 248–253. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-9_0-pages-248_253.pdf.
47. Yakovenko, R. V. (n.d.). *Sutnist ta funkcii rynkovoï infrastruktury [Essence and functions of market infrastructure]*. <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/8881e91f-f7e1-42e2-bc90-042fb7ac444f/content>.
48. Yashnetskyi, V. S. (2019). Do pyannia pro sutnist i zmist rynkovoï infrastruktury [Elektronnyi resurs] / V. S. Yashnetskyi [On the essence and content of market infrastructure]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (5), 112–118.
49. Amable, B., & Chatelain, J.-B. (2001). Can financial infrastructures foster economic development? *Journal of Development Economics*, 64(2), 481–498. [https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(00\)00147-4](https://doi.org/10.1016/S0304-3878(00)00147-4).
50. *World Bank & International Finance Corporation*. (2009). Financial infrastructure: Building access through transparent and stable financial systems. https://documents1.worldbank.org/curated/en/549231468151157854/pdf/517570WP0Finan10Box342045B01PUBLIC1.pdf?utm_source=chatgpt.com.
51. Saguato, P. (2018). Financial market infrastructure – The essential role of risk management. In D. Busch, G. Ferrarini, & G. van Solinge (Eds.), *Governance of Financial Institutions* (Research Paper No. 21-44). George Mason Law & Economics. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3329513.
52. Lee, S. (n.d.). Financial infrastructure 101. *Numberanalytics*. https://www.numberanalytics.com/blog/ultimate-guide-financial-infrastructure?utm_source=chatgpt.com.
53. *Sveriges Riksbank*. (n.d.). The financial infrastructure. https://www.riksbank.se/en-gb/financial-stability/the-financial-system/the-financial-infrastructure/?utm_source=chatgpt.com.

Отримано 21.11.2025

UDC 336.7:005.44

Maksym Dubyna

Doctor of Economic, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: maksim-32@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

ResearcherID: [F-3291-2014](https://orcid.org/0000-0002-5305-7815). **Scopus Author ID:** [56912277800](https://orcid.org/0000-0002-5305-7815)

Artem Malykhin

PhD student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: malykhinartem01@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0007-4771-0666>

**CATEGORICAL SPACE FOR RESEARCHING THE ESSENCE
OF THE INFRASTRUCTURE OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET**

The development of the financial services market is impossible without creating the right conditions for the stable functioning of its infrastructure. To deepen scientific understanding of the processes involved in the formation and functioning of this infrastructure, in this article, a number of economic categories were analyzed, which ultimately made it possible to define the essence of this infrastructure and justify its role in the development of the financial services market. In particular, the essence of the categories “infrastructure” and “economic infrastructure” was studied first. It has been established that in a significant number of scientific works, the category of “infrastructure” is considered precisely from an economic point of view as an integral part of the development of economic relations, rather than using the definition of “economic category.” It is also clear that it is impossible to justify the essence of the financial services market infrastructure without a detailed examination of the content of these definitions: “financial infrastructure” and “market infrastructure. In the article, the content of these categories is examined, and the specifics of their functioning and the role they play in the development of the national economy and financial system are specified.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

The content analysis method was also used to identify existing concepts of understanding the category of “financial market infrastructure” in scientific literature. The scientific results obtained made it possible to specify the following approaches to understanding the definition of “infrastructure of the financial services market”, namely: systemic, functional, subject-based, institutional, and ecosystemic. An analysis of their content allowed us to identify the author's approach to understanding the essence of this definition – a set of entities, components, processes, and mechanisms that together create favorable conditions for the formation and development of relations between financial institutions and their clients in the process of using and providing financial services, i.e., the results of intangible interaction between these entities during the movement of financial relations between them on mutually beneficial terms. Accordingly, in the article, the substantive specific features of this infrastructure are substantiated, and its main functions are defined: supporting, regulating, stimulating, ensuring, developing, transforming, innovative, stabilizing, social, and adaptive. Considerable attention is paid to substantiating the specific features of the formation and functioning of the infrastructure of the financial services market in the state's financial system.

Keywords: *infrastructure; economic infrastructure; financial infrastructure; market infrastructure; financial market; financial services market; banking institution; non-banking financial institution; financial relations; financial system.*

Fig.: 3. Table: 4. References: 53.